

NARODOWY ZASÓB ARCHIWALNY I ARCHIWA

Komentarz

Marek Konstankiewicz, Adrian Niewęłowski

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

NARODOWY ZASÓB ARCHIWALNY I ARCHIWA

Komentarz

Marek Konstankiewicz, Adrian Niewęłowski

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 15 marca 2016 r.

z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 25 lutego 2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (Dz. U. poz. 352), wchodzących w życie z dniem 16 czerwca 2016 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Andrzej Kidyba

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Ewa Fonkowicz

Opracowanie redakcyjne

Anna Januchta

Łamanie

Violet Design Wioletta Kowalska

Poszczególne artykuły skomentowali:

Marek Konstankiewicz – art. 1, 3–6, 12–13, 14a–15, 16b, 16e, 17–36a, 38–40, 43a, 56–60

Adrian Niewęglowski – art. 2, 7–9, 11, 14, 16, 16a, 16c, 16d, 41–43, 44–54

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawoLubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-8092-094-1

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Mojej Żonie Agnieszce
Marek Konstankiewicz

Mojej Żonie Katarzynie
Adrian Niewęglowski

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	19
Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach	23
Rozdział 1	
Przepisy ogólne	25
Art. 1	25
Art. 2	36
Art. 3	45
Art. 4	47
Rozdział 2	
Postępowanie z materiałami archiwalnymi i inną dokumentacją	50
Art. 5	50
Art. 6	104
Art. 7	128
Art. 8	135
Art. 9	141
Art. 10	152
Art. 11	152
Art. 12	157
Art. 12a	161
Art. 13	163
Art. 14	165

Art. 14a	175
Art. 14b	179

Rozdział 3

Państwowy zasób archiwalny	181
Art. 15	181
Art. 16	193
Art. 16a	217
Art. 16b	224
Art. 16c	239
Art. 16d	243
Art. 16e	250
Art. 17	254
Art. 18	282
Art. 18a	284
Art. 18b	287
Art. 18c	288
Art. 18d	290
Art. 18e	291
Art. 19	293
Art. 20	298
Art. 21	300
Art. 21a	310
Art. 21b	318
Art. 21c	328
Art. 21d	333
Art. 22	334
Art. 22a	346
Art. 23	348
Art. 24	354
Art. 25	360
Art. 26	368
Art. 27	374
Art. 28	377
Art. 29	394
Art. 30	402
Art. 31	405
Art. 32	410
Art. 33	414

Art. 34	422
Art. 35	425
Art. 36	439
Art. 36a	446
Art. 37	448
Art. 38	448
Art. 39	453
Art. 40	459

Rozdział 4

Niepaństwowy zasób archiwalny	463
Art. 41	463
Art. 42	468
Art. 43	478
Art. 43a	482
Art. 44	492
Art. 45	513
Art. 46	522
Art. 47	527
Art. 48	537
Art. 49	537
Art. 50	537
Art. 51	537

Rozdział 4a**Działalność gospodarcza w zakresie przechowywania
dokumentacji osobowej i płacowej pracodawców**

o czasowym okresie przechowywania	538
Art. 51a	538
Art. 51aa	551
Art. 51ab	551
Art. 51b	556
Art. 51c	558
Art. 51d	567
Art. 51e	574
Art. 51f	576
Art. 51g	580
Art. 51h	587
Art. 51i	601

Art. 51j	607
Art. 51k	616
Art. 51l	621
Art. 51m	624
Art. 51n	628
Art. 51na	629
Art. 51o	633
Art. 51p	636
Art. 51r	650
Art. 51s	652
Art. 51t	653
Rozdział 4b	
Postępowanie z dokumentacją osobową i płacową	
w przypadku likwidacji lub upadłości pracodawcy	656
Art. 51u	656
Art. 51w	667
Art. 51z	669
Rozdział 5	
Przepisy karne	677
Art. 52	677
Art. 53	681
Art. 54	686
Art. 55	690
Rozdział 6	
Zmiany w przepisach obowiązujących	691
Art. 56	691
Art. 57	692
Art. 58	694
Art. 59	696
Art. 60	697
Bibliografia	699

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 2003/98/WE – dyrektywa 2003/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dz. Urz. UE L 345 z 31.12.2003, s. 90)
- dyrektywa 93/7/EWG – dyrektywa Rady 93/7/EWG z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego (Dz. Urz. UE L 74 z 27.03.1993, s. 74)
- dyrektywa w sprawie dzieł osieroconych – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2012/28/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z dzieł osieroconych (Dz. Urz. UE L 299 z 27.10.2012, s. 5)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23)

- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- o.p. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.)
- p.a.s.c. – ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 z późn. zm.)
- p.p.s.a. – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
- pr. aut. – ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)
- pr. res. – ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978)
- pr. spół. – ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 21)
- pr. up. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
- p.s.w. – ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.)
- rozporządzenie 1081/2012 – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1081/2012 z dnia 9 listopada 2012 r. do celów rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 93 z 28.03.2014, s. 86)
- rozporządzenie 116/2009 – rozporządzenie Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (wersja skonsolidowana; Dz. Urz. UE L 39 z 10.02.2009, s. 1)

-
- rozporządzenie o archiwach wyodrębnionych – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie sposobu i trybu udostępniania materiałów archiwalnych znajdujących się w archiwach wyodrębnionych (Dz. U. Nr 196, poz. 1161)
- rozporządzenie w sprawie dokumentacji pracowniczej – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika (Dz. U. Nr 62, poz. 286 z późn. zm.)
- rozporządzenie w sprawie działania NDAP – rozporządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 25 lipca 1984 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych (Dz. U. Nr 41, poz. 218)
- rozporządzenie w sprawie instrukcji kancelaryjnej – rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz. U. Nr 14, poz. 67; sprost. Dz. U. Nr 27, poz. 140)
- rozporządzenie w sprawie ksiąg i dokumentów spółdzielczych – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 kwietnia 1995 r. w sprawie sposobu i czasu przechowywania ksiąg i dokumentów zlikwidowanych spółdzielni oraz organizacji spółdzielczych (Dz. U. Nr 47, poz. 248)
- rozporządzenie w sprawie maksymalnych opłat – rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 lutego 2005 r. w sprawie określenia maksymalnej wysokości opłat za sporządzenie odpisu lub kopii dokumentacji o czasowym okresie przechowywania (Dz. U. Nr 28, poz. 240)
- rozporządzenie w sprawie osób obsługujących dokumentację osobowo-płacową – rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2005 r. w sprawie określenia rodzaju wykształcenia uznanego za specjalistyczne oraz dokumentów potwierdzających posiadanie praktyki zawodowej, wymaganych od osób wykonujących niektóre
-

- czynności związane z dokumentacją osobową i płacową pracodawców (Dz. U. Nr 68, poz. 596)
- rozporządzenie w sprawie PKD – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 z późn. zm.)
- rozporządzenie w sprawie postępowania z dokumentacją – rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 20 października 2015 r. w sprawie klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji, przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych i brakowania dokumentacji niearchiwalnej (Dz. U. poz. 1743)
- rozporządzenie w sprawie postępowania z dokumentami elektronicznymi – rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 października 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi (Dz. U. Nr 206, poz. 1518)
- rozporządzenie w sprawie przechowywania dokumentacji – rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 15 lutego 2005 r. w sprawie warunków przechowywania dokumentacji osobowej i płacowej pracodawców (Dz. U. Nr 32, poz. 284)
- rozporządzenie w sprawie przekazywania materiałów archiwalnych – rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie warunków i trybu przekazywania do archiwów państwowych materiałów archiwalnych tworzących ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny (Dz. U. poz. 1733)
- rozporządzenie w sprawie wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych – rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 lipca 2008 r. w sprawie określenia szczególnych wypadków i trybu wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych (Dz. U. Nr 156, poz. 970)
- u.b. – ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.)
- u.d.a.r. – ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 812 z późn. zm.)

-
- u.d.i.p. – ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2058 z późn. zm.)
- u.d.p.p. – ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239)
- u.f.p. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.)
- u.g.w.s. – ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965 z późn. zm.)
- u.i.b. – ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1095 z późn. zm.)
- u.i.d.p. – ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1114)
- u.k.s.e. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 790 z późn. zm.)
- u.m. – ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 987 z późn. zm.)
- u.n.z.a. – ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1446 z późn. zm.)
- u.o.d.k. – ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. Nr 10, poz. 48 z późn. zm.)
- u.o.d.o. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2135)
- u.o.i.n. – ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228 z późn. zm.)
- u.o.p.d.k. – ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 406 z późn. zm.)
- u.o.s. – ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 783 z późn. zm.)
-

- u.o.z. – ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.)
- u.p.c.c. – ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 626 z późn. zm.)
- u.p.e.a. – ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1619 z późn. zm.)
- u.p.s.d. – ustawa z dnia 19 grudnia 1975 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. Nr 45, poz. 228)
- u.r.z. – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rzeczach znalezionych (Dz. U. poz. 397)
- u.s.d.g. – ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
- u.s.p.k. – ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1169 z późn. zm.)
- ustawa o IPN – ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 152)
- ustawa o KRS – ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1142 z późn. zm.)
- ustawa o RM – ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 392 z późn. zm.)
- u.z.z. – ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1881)

Czasopisma i publikatory

- Dz. U. – Dziennik Ustaw
- Dz. Urz. MON – Dziennik Urzędowy Ministerstwa Obrony Narodowej

---

GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
M.P.	– Monitor Polski
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiM	– Prawo i Medycyna
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
Prz. Pod.	– Przegląd Podatkowy
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Sam. Teryt.	– Samorząd Terytorialny
St. Praw.	– Studia Prawnicze
TTP	– Transformacje Prawa Prywatnego
ZNUJ Pr. Wynał.	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prawo Wynałazcze

Inne

CBOSA	– Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CEIDG	– Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
IPN	– Instytut Pamięci Narodowej
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy
WSA	– Wojewódzki Sąd Administracyjny

WSTĘP

Autorzy oddają do rąk Szanownych Czytelników pierwszy na rynku wydawniczym komentarz do ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1446 z późn. zm., dalej: u.n.z.a.). Opracowanie stanowi próbę zwięzłego omówienia poszczególnych przepisów najważniejszego aktu normatywnego w systemie prawa archiwalnego. Oprócz ustawy, którą komentują autorzy, na system ten składa się szereg szczegółowych rozwiązań istotnych z punktu widzenia postępowania z archiwaliaми, „rozproszonych” w różnych regulacjach prawnych (w tym także w rozporządzeniach). Choć w komentarzu autorzy starali się je uwzględnić, nastąpiło to w zakresie niezbędnym do przedstawienia skomplikowanej materii ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Komentarz nie obejmuje więc analizy szczegółowych zagadnień prawa archiwalnego, wynikających z odrębnych aktów normatywnych.

Korzystając z komentarza, należy mieć świadomość założeń, które towarzyszyły jego powstaniu – stanowi on podstawowy przewodnik po fundamentach prawa archiwalnego, w żadnym razie nieaspirujący do miana wyczerpującego przedstawienia poruszanej w nim materii. Autorzy starali się uwzględnić oczekiwania praktyki, związane z brakiem na rynku podobnego opracowania. Komentarz zawiera autorską analizę przepisów, prowadzoną z wykorzystaniem podstawowej, najważniejszej i najbardziej aktualnej literatury przedmiotu. W komentarzu posłużono się orzecznictwem sądowym, głównie będącym rezultatem stosowania prawa przez sądy administracyjne.

Komentarz kierowany jest do praktyków, którym to mianem należy objąć osoby stykające się w codziennej pracy zawodowej z ustawą o narodowym

zasobie archiwalnym i archiwach. Autorzy żywią nadzieję, że może on również spotkać się z zainteresowaniem osób, które chciałyby pogłębić swoją wiedzę teoretyczną na temat poszczególnych instytucji prawa archiwalnego. Dotyczy to zwłaszcza osób przygotowujących prace licencjackie, magisterskie. Korzystać z niego mogą również doktoranci, a także inne osoby prowadzące badania naukowe w zakresie archiwistyki.

Mimo że autorzy starali się dochować należytej staranności przy pisaniu książki, zdają sobie sprawę z możliwych jej niedoskonałości i pozostają otwarci na wszelkie uwagi oraz sugestie ze strony Czytelników. Jeśliby zasługą komentarza było zainspirowanie innych osób do dalszych badań nad prawem archiwalnym, których owocem byłyby dzieła doskonalsze, autorzy uznaliby, że cele, które sobie postawili, zostały przynajmniej częściowo zrealizowane.

Komentarz powstawał w okresie ożywionej działalności parlamentu. W momencie, gdy prace nad nim były już bardzo zaawansowane, została uchwalona ustawa z dnia 25 lutego 2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (Dz. U. poz. 352). Przewidziano w niej szereg ważnych rozwiązań dla środowiska archiwalnego. Najważniejsze z nich dotyczyły zmian przepisów o udostępnianiu materiałów archiwalnych (art. 16 i 17 u.n.z.a.). Inne natomiast polegały na dodaniu nowych regulacji do komentowanej ustawy (art. 16a–16e u.n.z.a.). Autorzy dokonali omówienia zarówno zmian w ustawie o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, jak również przepisów dodanych. Czytelnicy muszą jednak mieć na uwadze, że wspomniane zmiany legislacyjne, wynikające z ustawy o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego, wchodzi w życie z upływem 3 miesięcy od dnia ogłoszenia tej ustawy w Dzienniku Ustaw, a więc z dniem 16 czerwca 2016 r. W celu ułatwienia poruszania się po tekście komentarza, zmiany, które dopiero zaczną obowiązywać, zaznaczono *kursywą*. Pomocne w ustaleniu stanu prawnego może być ponadto śledzenie przypisów dolnych, które zawierają informację o przepisach wchodzących w życie oraz o regulacjach uchylanych.

Starając się nadać za intensywnym tempem legislacyjnym prac, autorzy postanowili uwzględnić również regulacje ustawy z dnia 10 lipca

2015 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawy o muzeach (Sejm VII kadencji, druk 3112). Wprowadza ona rozwiązania legislacyjne istotne dla ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Przed podpisaniem ustawy Prezydent RP złożył do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o stwierdzenie jej zgodności z Konstytucją RP (Kp 2/15). Do czasu zakończenia prac nad komentarzem w marcu 2016 r. Trybunał nie orzekł w tej sprawie. Autorzy podjęli próbę zaznaczenia w przypisach dolnych ewentualnych zmian, jakie mogłoby nieść ze sobą wejście w życie nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ponieważ jednak nie byli w stanie przewidzieć losu nowelizacji ustawy o ochronie zabytków, Czytelnicy powinni mieć świadomość niepewności ostatecznego kształtu ustawy nowelizującej przepisy o ochronie zabytków.

Komentarz jest owocem pracy autorów należących do lubelskiego środowiska naukowego, którzy razem uzgodnili założenia redakcyjne oraz przedyskutowali kwestie sporne. Mimo to ma on charakter utworu rozłącznego, co znaczy, że każdy z autorów odpowiada za wypowiedziane w poszczególnych częściach komentarza poglądy.

Autorzy bardzo serdecznie dziękują Profesorowi Andrzejowi Kidybie za wszelką pomoc, jaką im okazał. Dotyczy to w szczególności cennych uwag krytycznych, które Pan Profesor przedstawił w recenzji wydawniczej komentarza. Okazały się one nad wyraz wnikliwie i konstruktywne. Bez życzliwości ze strony Pana Profesora oddawany do rąk Czytelników komentarz nie ukazałby się w tym kształcie drukiem.

Autorzy dziękują również Paniom Monice Pawłowskiej i Ewie Fonkiewicz za życzliwą i profesjonalną opiekę redakcyjną na etapie pracy nad komentarzem.

Autorzy
Lublin, 15 marca 2016 r.

USTAWA

z dnia 14 lipca 1983 r.

o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach

(tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1446; zm.: Dz. U. z 2016 r. poz. 352)

ROZDZIAŁ 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego, zwanymi dalej „materiałami archiwalnymi” [1], są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 1114) oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia [2], mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej [3] o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych [4] – powstała w przeszłości i powstająca współcześnie [5].

1. **Materiałem archiwalnym** jest dokumentacja podlegająca wieczystemu przechowywaniu ze względu na swą wartość informacyjną (zob. dalsze uwagi w komentarzu do art. 1 i 3). Ogół materiałów archiwalnych bez względu na to, jaki podmiot jest ich właścicielem, stanowi **narodowy**

zasób archiwalny. Termin ten wiązać należy z narodem polskim, choć historyczne okoliczności sprawiają, że w praktyce znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i podlegające przepisom komentowanej ustawy archiwalia dotyczą przeszłości wielu innych narodów. Ustawodawca, używając w dalszych przepisach określenia „narodowy zasób archiwalny”, ma na myśli materiały archiwalne, czyli dokumentację spełniającą kryteria wskazane w art. 1, objętą ochroną prawną na zasadach określonych w komentowanej ustawie oraz w przepisach odrębnych.

Istotne znaczenie praktyczne ma rozgraniczenie materiałów archiwalnych od zabytków, materiałów bibliotecznych i muzealiów. Wynika to z wzajemnego zachodzenia na siebie zakresów definicji legalnych odpowiednich terminów oraz z faktu, iż archiwa bywają stawiane w jednym szeregu z bibliotekami i muzeami jako instytucje wyspecjalizowane w ochronie obiektów świadczących o przeszłości.

Rozgraniczając zakresy regulacji prawnych dotyczących archiwaliów oraz **zabytków**, należy wziąć pod uwagę art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm., dalej: u.o.z.). Według tego przepisu zabytkami oprócz nieruchomości mogą być rzeczy ruchome, ich części lub zespoły, będące dziełami człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Cechy takie również posiadają materiały archiwalne (zob. dalsze uwagi).

Jednocześnie art. 2 ust. 2 u.o.z. stanowi, iż ochronę materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego regulują przepisy ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Oznacza to, że do materiałów archiwalnych nie stosuje się ustawy o ochronie zabytków. Dwa wyjątki od tej zasady sformułowano w końcowej części tego przepisu.

Pierwszy wynika z odesłania do art. 14a u.o.z. dodanego przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków

i opiece nad zabytkami oraz ustawy o muzeach (Sejm VII kadencji, druk 3112)¹. Daje on podstawę do prowadzenia przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego **Listy Skarbów Dziedzictwa**. Wpisowi na nią, na podstawie decyzji wydanej przez tego ministra z urzędu albo na wniosek właściciela, podlegają więc także archiwalia. Jak się wydaje, analogicznie jak zabytki muszą one posiadać szczególną wartość dla dziedzictwa kulturowego oraz mieścić się w jednej z kategorii, o których mowa w art. 64 ust. 1 cytowanej ustawy. Przyjęcie interpretacji bez takiego zawężenia umożliwiłoby wpisywanie na Listę wszystkich materiałów archiwalnych, co podważyłoby jej sens jako narzędzia szczególnej ochrony wybranych dóbr kultury. Rodzajami archiwaliów mieszczących się w wyliczeniu obiektów podlegających wpisowi na Listę Skarbów Dziedzictwa są w szczególności rysunki, plakaty, fotografie, filmy, mapy, partytury muzyczne oraz kolekcje o znaczeniu historycznym, choć niekiedy dopiero po spełnieniu dodatkowych warunków, związanych z ich wiekiem lub wartością.

Jak się wydaje, w razie wejścia w życie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawy o muzeach (Sejm VII kadencji, druk nr 3112), konsekwencjami wpisu materiału archiwalnego na Listę Skarbów Dziedzictwa będzie:

- objęcie go ograniczeniami w zakresie wywozu za granicę (zob. komentarz do art. 14);
- wymóg stosowania odpowiednich zabezpieczeń technicznych w zakresie jego przechowywania i przewożenia (art. 37a u.o.z.);
- wymóg uzyskania pozwolenia wydanego przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na prowadzenie przy nim prac konserwatorskich, prac restauratorskich lub badań konserwatorskich (art. 36–37 u.o.z.) z uwzględnieniem kompetencji nadzorczych ministra (art. 43–49 u.o.z.);

---

¹ Prezydent RP złożył do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o stwierdzenie zgodności z Konstytucją RP ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawy o muzeach przed jej podpisaniem (Kp 2/15). Do zakończenia prac nad niniejszym komentarzem do dnia 15 marca 2016 r. Trybunał nie orzekł w tej sprawie.

Marek Konstankiewicz – doktor nauk humanistycznych w zakresie historii; historyk, archiwista i administratywista; adiunkt w Zakładzie Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii w Instytucie Historii Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, wcześniej pracownik Archiwum Państwowego w Lublinie; autor kilkudziesięciu prac naukowych, m.in. z zakresu prawa archiwalnego, prawnej regulacji postępowania z dokumentacją oraz historii kancelarii.

Adrian Niewęglowski – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Gospodarczego i Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; autor kilkudziesięciu prac naukowych, w tym z zakresu prawa handlowego i prawa własności intelektualnej.

Książka stanowi pierwsze na rynku wydawniczym omówienie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach w formie klasycznego komentarza do poszczególnych przepisów.

Autorzy analizują fundamentalne instytucje ustawy archiwalnej, odnosząc się do innych aktów prawnych (m.in. rozporządzeń wykonawczych) istotnych z punktu widzenia stosowania tej ustawy.

W komentarzu uwzględniono najnowsze zmiany w prawie archiwalnym wynikające z:

- ustawy o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, która weszła w życie 1 listopada 2015 r.,
- ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, zmieniającej ustawę o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach z dniem 1 stycznia 2016 r.,
- ustawy o rzeczach znalezionych – w zakresie, w jakim wprowadza ona zmiany w postępowaniu z odnalezionymi materiałami archiwalnymi,
- ustawy z dnia 25 lutego 2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego,
- najnowszych aktów wykonawczych do ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

Komentarz jest skierowany do praktyków, czyli wszelkich osób stosujących w codziennej pracy komentowaną ustawę, m.in. pracowników archiwów państwowych, archiwów zakładowych, podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie przechowywania dokumentacji osobowej i płacowej pracodawców, a także niepaństwowych jednostek organizacyjnych przechowujących i zabezpieczających materiały archiwalne. Może on być również pomocny wszystkim osobom, które chciałyby pogłębić swą wiedzę teoretyczną z zakresu archiwistyki – w szczególności studentom i doktorantom.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 219 Zł (W TYM 5% VAT)